

INVESTERINGSSØKNAD BRYGGENS MUSEUM

REHABILITERING OG BYGNINGSMESSIG OPPGRADERING – TILSKUDD TIL KULTURBYGG MED REGIONALE FUNKSJONER

Vi søker med dette Hordaland fylkeskommune om **kr 5.250.000,-** i investeringsmidler til rehabilitering og bygningsmessig oppgradering av Bryggens Museum.

Totale kostnader for prosjektet er **kr 26.5 millioner**. Vi ser for oss en kostnadsfordeling hvor staten dekker 60% og regionalt nivå 40%. Vi har for 2019 søkt Kulturdepartementet (KUD) om kr 16 mill og Bergen kommune om kr 5.250.000,- tilsvarende omsøkte beløp til fylkeskommunen.

Bymuseet har hatt en lengre prosess overfor KUD angående dette prosjektet og har søkt midler fra Nasjonale kulturbygg, kap 322, post 70 både for 2017 og 2018. Departementet har vært på befaring og anerkjenner behovet, men har ikke kunnet prioritert tiltaket så langt. Når vi nå søker for tredje gang har vi valgt å be regionalt nivå, både Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune om å bidra i spleiselaget. Kulturdepartementet gir tydelig uttrykk for at regional bidrag til prosjektet er en forutsetning for statlig tilskudd.

BAKGRUNN OG RELEVANS FOR SØKNADEN

Det nyetablerte Bryggens Museum stod ferdig i 1974 og ble åpnet for publikum 18. mai 1976. Bryggen ble innskrevet på UNESCOs verdensarvliste i 1979, og Bryggens Museum har en viktig rolle både i formidlingen av verdensarvstedet, og by- og middelalderhistorien på Vestlandet. I 2017 hadde museet nær 57.000 besøkende, og det er fremdeles et stort potensiale for vekst.

Museet er åpent hele året og har stigende besøkstall. Bygningen har en eksemplarisk og god arkitektonisk utforming og ble hedret med Det Nyttige Selskaps arkitekturpris i 1977 og ble tildelt arkitekturprisen Betongtavlen i 1980. Det er nærliggende å anta at bygningen i løpet av det neste tiåret vil bli vurdert som fredningsobjekt og som et særdeles godt eksempel på denne arkitekturperiodens monumental- og institusjonsbyggeri.

Bygningen var en av de første norske museumsbygg som var universelt tilrettelagt. Dette bygningselementet med ramper istedenfor trapper er fremdeles et av de bærende elementene i designet. Universell tilrettelegging vil være en viktig del av de nødvendige oppgraderingene som må gjøres.

I 2018 er det 42 år siden museet åpnet, og museumsbygningen er svært nedslitt. Det trengs nå vesentlige investeringer og oppgraderinger for å ivareta bygg og samlinger. En rekke av behovene er akutte. Universitetet i Bergen har siden etableringen av museet leid museumsmagasin for middelaldermaterialet

fra Bryggen i kjelleren. Ved årsskiftet mottok vi oppsigelse av magasinarealene, samt varsel om at leie av kontorer også kan bli oppsagt etter hvert. Magasinene vil bli fraflyttet innen 1.1.2020. Dette vil medføre en vesentlig reduksjon i leieinntekter, noe som i alle år har vært grunnsteinen i finansiering av driften på Bryggens Museum. Vi er i dialog med UiB om løsninger for videre samarbeid, og håper gjennom det å kunne styrke det middelalderfaglige miljøet på museet. Riksantikvarens vestlandskontor og NIKU er også leietakere på bygget. Samlet sett utgjør dette et viktig faglig fellesskap. For å beholde eksisterende leietakere samt utvikle inntektsgrunnlaget må det gjøres investeringer og ombygninger. I løpet av de siste månedene har brannvarslingsanlegg og ventilasjonsanlegg vist tegn på å kollapse, og vi ser på situasjonen som meget alvorlig.

Samlet sett er de bygningsmessige- og tekniske behovene på Bryggens Museum så store at museet ikke har mulighet å finansiere dette selv. Bymuseet søker nå KUD om investeringsmidler for tredje gang og regionalt nivå for første gang. Det er tatt med noen nye elementer i investeringsøknaden for 2019, blant annet oppgradering av teknisk infrastruktur, universell tilrettelegging, klimaanlegg og ombygging i 3 etasje og kjeller. Det er gjennomført en ENØK-analyse av bygget for å finne gode og bærekraftige løsninger, både fra et økonomisk driftsperspektiv og fra et klimaperspektiv (se vedlegg 3). Avhengig av størrelse på samlet finansiering av prosjektet må det gjøres prioriteringer innen for tiltakslisten.

BYGNINGSHISTORIKK

Bryggens Museum ble tegnet av arkitekt Øyvind Maurseth, og er en tidstypisk og god representant for senmodernismen i Norge. Fasadene er utført i sandblåst betong i en rødlig fargenyanse.

Arkitektonisk hører bygningen til i samme kategori som regjeringskvartalet og rådhuset i Bergen. Museet er bygget på en arkeologisk lokasjon, der deler av denne er eksponert «in situ» på bakkenivå i museet.

Bryggens Museum kan sies å ha vært forut for sin tid på mange måter. Ikke minst gjelder dette den universelle utformingen, der tilkomst til de ulike etasjenivåene skjer via store innvendige ramper. Det er også brukt gjennomgående høye materialkvaliteter i bygningen. På 1980-tallet ble museet påbygd med en ny toppetasje med overlysvinduer og mye glass.

SITUASJONSRAPPORT

Behovene ved Bryggens Museum har vært delt i tre større delprosjekter: nye basisutstillinger, oppgradering av sikkerheten og bygningsmessige oppgraderinger. De to førstnevnte er i all hovedsak finansiert og det er nå helhetlig oppgradering av bygningen det søkes midler til.

Nye basisutstillinger (finansiert)

Bymuseet i Bergen ble over statsbudsjett for 2016 tildelt kr 15,8 millioner til

nye basisutstillinger på museet. Bergen kommune har bidratt med kr 8,5 mill, og prosjektet har nylig også resultert i en gave på 2,5 mill fra Sparebankstiftelsen DNB. Hordaland fylkeskommune har tidligere mottatt søknad om støtte, men søknaden har ikke blitt prioritert.

Museet arbeider nå med detaljplanleggingen av de nye basisutstillingene, og skal stenge for ombygging i september 2018. Museet gjenåpnes i mai 2019. En del av tiltakene det nå søkes midler til bør gjennomføres samtidig med byggearbeidene i forhold til nye basisutstillinger. Dette gjelder særlig klimaanlegget. Det er også en stor fordel å gjøre større bygningsmessige oppgraderinger som betongrehabilitering, og skifte av tak mens museet har stengt for publikum. Dette er arbeider som vil medføre støy, støv og ulempe for publikum.

Oppgradering av sikkerhetsnivået (delvis gjennomført)

Bryggens Museum har nå et sikkerhetsnivå som gjør at vi kan tilfredsstille krav til statsgaranti og dermed i fremtiden kan vise utstillinger med høye forsikringsverdier. Det ble i 2017 investert om lag 4 millioner i oppgradering av sikkerheten på museet. Dette ble gjort i forbindelse med utstillingen «*Legender i gull. Trakiske skatter fra Bulgaria*» i perioden 1.9-10.12.2017. Dette EØS-prosjektet finansierte rundt 1,5 millioner av oppgradering av sikringen. I tillegg kom midler fra Kulturrådets sikringsmidler (2 mill) og UNI-stiftelsen (0,5 mill). Sikkerhets- og beredskapsplaner er oppdatert som en del av dette arbeidet. Brannvarslingsanlegget på museet må skiftes ut. Anlegget er langt forbi sin tekniske levetid og er så utdatert at det er nå ikke mulig å skaffe nye deler om noe går i stykker. Det er svært viktig at dette tiltaket blir gjennomført for å ha en god og helhetlig sikring.

Bygningsmessige investeringer (ikke finansiert– omfattet av denne søknad)

I tillegg til nødvendige investeringer til nye basisutstillinger og oppgradering av sikkerhet er det store bygningsmessige behov. Det er viktig for oss at de ulike investeringsprosjektene støtter opp om hverandre. Arbeid med ny basisutstilling skal skje fra høst 2018 og en del tiltak vi søker midler til her er langt på vei avhengig av å utføres samtidig (gjelder spesielt nytt anlegg for ventilasjon og klima).

GJENSTÅENDE INVESTERINGSBEHOV

Bygningen er nå 44 år gammel og er sterkt preget av slitasje, skader og foreldet infrastruktur. De senere årene har det vært gjentatte akutte lekkasjer i taket. Disse er utbedret lokalt over Bymuseets driftsbudsjetter, men behovet for totalrenovering av hele taket er nå påtregende.

Fig. 1. Bryggens Museum, forside

Fig 2. Bryggens Museum, bakside mot Mariakirken

Fig 3. Vanninntrenging i grunnen

Fasaden har i flere år vist klare tegn til forvitring. Betongen skaller av og armeringsjern blir blottlagt. Rustsprenging og frostsprengning vil bare fortsette å akselerere disse skadene. Den sandblåste betongoverflaten har en særegen utforming og farge, og armeringsjernet ligger mange steder svært tett på den ytre overflaten - noe som i høy grad kompliserer utbedringsarbeider. Vi ser også en del riss i betongfasaden. Utbedringen av slike skader er omfattende og krever spesialkompetanse, som må kjøpes inn av eksterne eksperter på betongrehabilitering.

En stor andel av vinduer på bakkeplan, samt i deler av trappeoppgang og 2 etasje er skiftet til sikkerhetsglass som del av oppgraderingen av sikkerhetsnivået. I museets kontordel (3 og 4. etg) gjenstår det å skifte de originale vinduene. Disse er svekket og har overskredet sin levetid (*fig 5*). Mange vinduer er punktert, sprukket og skadet, og vi opplever hyppige kondensproblemer, vanninntrenging og delvis defekte hengsler og åpne-lukke mekanismer. Alle vinduene bør skiftes ut, også med henblikk på HMS, reduksjon av varmetap, og derigjennom energiøkonomisering.

Fig. 4. Rust- og frostsprengning i fasaden administrasjon 3.etg.

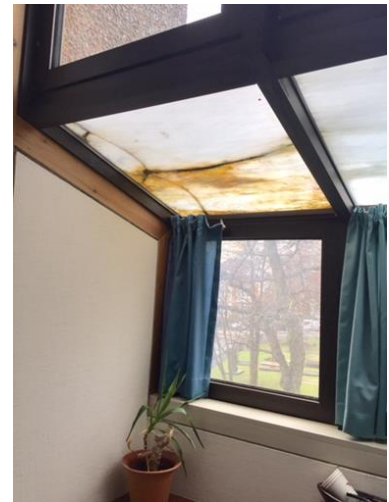

Fig 5. Skader i vinduer,

Fig 6. Blottlagte armeringsjern, Bryggens Museum 2017.

Den tekniske infrastrukturen i bygningen er i stor grad foreldet. De fleste hovedkomponenter er over 40-år gamle, tilfredsstillende ikke moderne HMS-krav, og det er stadig vanskeligere å få reservedeler for oppgradering og reparasjon. Gjennomsnittlig levealder for klimaanlegg er 20-25 år. Hoveddel av anlegget på Bryggens Museum er 42 år gammelt, Mulighet for styring av klimaet er også svært begrenset sett opp mot dagens krav og ønskemål. SD- anlegget er svært sårbart for teknisk svikt. ENØK analysen viser at nye og oppgraderte løsninger vil gi god driftsøkonomi og være fornuftige fra et klimaperspektiv.

Likeledes er det behov for oppgradering og utvidelse av kapasitet på toaletter, dusj og våtrom både for ansatte og gjester for å imøtekomme dagens standard

og universell tilrettelegging. Forholdene ligger til rette for universell tilkomst gjennom heis til 3 etasje hvor man har administrasjon, møterom og bibliotek, men det finnes i dag ikke HC-toalett. Dette er mulig å få til gjennom en oppgradering av våtrom / toalett.

I museets driftsarealer har interiørene de fleste steder stor og tydelig grad av slitasje. Ikke minst gjelder dette oppsprukne vinylbelegg, nedslitt nålefilt, ikke tilfredsstillende og energikrevende belysning, samt andre deler av fast interiør i fellesarealer som seminarrom, personalkjøkken, bibliotek og foaje. Situasjonen utgjør en potensiell helserisiko med tanke på inneklima og arbeidsforhold for byggets brukere. Den helhetlige slitasjen her gjør også at det blir stadig mindre attraktivt for våre leietakere (Riksantikvaren, NIKU og UiB) å leie kontorarealer i museet. Disse leietakerne utgjør en viktig del av det middelalderfaglige miljøet på museet, og leieinntektene utgjør en vesentlig del av driftsgrunnlaget for Bryggens Museum.

Vi har de siste årene opplevd vanninntrenging fra grunnen og inn i gjenstandsmagasinet i kjelleren gjentatte ganger. Her oppbevares svært verdifulle funn fra utgravningene på Bryggen. Museet er omgitt av spuntvegger i grunnen og det generelle grunnvannsnivået for Bryggen er hevet. Hvor vidt dette har hatt betydning for vanninntrengingen er vanskelig å fastslå. Disse lekkasjene er nå utbedret over Bymuseets ordinære driftsbudsjetter. UiB har nå sagt opp leieavtale for magasiner i kjelleren. Det er stor sannsynlighet for at disse forholdene har vært medvirkende til oppsigelsen.

De siste årene har museet gjennom gjentatte investeringssøknader fått stadig større oversikt over de bygningsmessige behovene. Detaljprosjekteringen av de nye basisutstillingene, samt allerede gjennomførte investeringer i sikkerhet har også gitt oss utfyllende innsikt. Vi mener nå at vi har tatt høyde for alle investeringer som må til for å løfte bygget til en god standard.

Det totale investeringsbehovet er beregnet til kr 26,5 millioner. Dette er kostnader som verken museet eller eierstiftelsen vil evne å ta som en del av det ordinære driftsbudsjettet, eller som egenfinansiert investering. Det vil også være en tilnærmet umulig oppgave å finansiere dette gjennom gaver eller sponsormidler.

Kostnadsoverslag basert på innhentede priser og estimat	
Tiltak	Kostnad
Utbedring av tak	3 190 000,00
Klima- og ventilasjonsanlegg	2 552 000,00
Ombygging av kjeller. Bibliotek, arkiv, funnmottak, lager	2 500 000,00
Oppgradering seminarrom, spiserom, kjøkken, foaje 3 etg (200 m ²)	1 613 000,00
Ombygging og oppgradering kontorarealer 3 etg (400 m ²)	2 000 000,00
Skifte av vinduer og overlys inkl rammer. 3 etg.	2 500 000
Oppgradering gulv 3 etg	512 000,00
Ny belysning auditorium m lysdempning	500 000,00
El infrastruktur / sikringsskap	482 000,00
Solskjerming	600 000,00
Rehabilitering av betongfasader	3 217 500,00
Nytt SD-anlegg	547 000,00
Etablering av publikumstolett 1 og 2 etg.	700 000,00
Rehabilitering WC, dusj og våtrom, UU ansatte	1 240 000,00
Nytt brannvarslingsanlegg	235 000,00
Prosjektledelse (6 mndsværk)	990 000,00
Sum	23 378 500,00
Uforutsett (10 %)	2 337 850,00
Ikke-fradragsført mva (pga. felleskostnader)	835 264,00
Sum totale investeringsbehov	26 551 614,00

* Bymuseet leier ut arealer på bygget, og vil dermed ikke kunne få refusjon for inngående mva for den delen av bygget som er utleid. Denne summen er lagt inn i budsjettet.

Bymuseet vil erfaringsmessig i en slik prosess bruke betydelige egne ressurser til planlegging, bestilling, anbudsprosesser, oppfølging, gjennomføring og rapportering.

Omsøkte midler

Når det gjelder bygningskategorien som Bryggens Museum tilhører finnes det utenom investeringsmidler til nasjonale kulturbygg i liten grad offentlige støtteordninger. Dette vanskeliggjør arbeidet med å finansiere denne type tiltak. Andre museer i Bergen leier i større grad en Bymuseet lokaler i kommunale bygg. I slike tilfeller er det som regel Bergen kommune som finansierer oppgraderinger av bygning- og infrastruktur, universell tilrettelegging osv. Bymuseet har i sin portefølje en særdeles tung byrde i forhold til bygningsmassen da de eies av eierstiftelser som ikke har kapital. Dette ber vi Hordaland fylkeskommune ta hensyn til i sin behandling av søknaden.

Museet søker for 2019 både KUD, Bergen kommune og Hordaland Fylkeskommune om midler. Det er i stor grad sendt likelydende søknader til de ulike partene.

Bymuseets faglige ambisjoner er høye, og vi ønsker å løfte Bryggens Museum til et nivå som tilfredsstiller forventningene til dagens og morgendagens publikum. Gjennom prosjektet «Legender i gull» har vi vist at vi kan gjennomføre store og spektakulære utstillinger på et høyt faglig nivå. Vi ønsker å ta steget opp i en internasjonal elitedivisjon, slik at museet alene blir «en reise verdt». Det mener vi publikum og verdensarvstedet Bryggen fortjener.

En helhetlig oppgradering av museet både utstillings- og bygningsmessig vil gi et helt annet utgangspunkt for å håndtere driftskostnader og vedlikeholdsutfordringer de neste tiårene. Behovet for midler til bygningsmessig oppgradering er nå prekært. En tildeling vil dessuten støtte opp om de allerede finansierte oppgraderingene i museet, og bidra til et nødvendig og helhetlig løft for at bygget skal kunne fungere som et moderne og samfunnsaktuelt museum fremover.

Videre oppfølging og dialog

Bymuseet vil gjerne invitere Hordaland fylkeskommune til et oppfølgingsmøte og en befaring på Bryggens Museum. Dersom det skulle være behov for ytterligere saksopplysninger er det bare til å ta kontakt.

Bergen, 10.06.2018

Marianne L. Nielsen

Museumsdirektør / Bymuseet i Bergen